

Diletantski napisana gramatika

Vinko Grubišić: *Croatian Grammar*.
Hrvatska sveučilišna naklada,
Zagreb 1995.

Nedavno su se pojavile dvije nove gramatike hrvatskoga jezika napisane na stranim jezicima, jedna na njemačkom, a druga na engleskom. O gramatici na njemačkom jeziku, koju je napisala Barbara Kunzmann-Müller i koju je objavila ugledna svjetska izdavačka kuća Peter Lang (1994), već sam istakla prikazujući je u *Vijencu* br. 81 (1997) kako je, usprkos brojnim pa čak i krupnim zamjerkama navedenim u tom prikazu, ta gramatika vrijedna zbog toga što se u njoj pojedine teme po prvi puta opisuju, i to vrlo uspješno, kao i zbog toga što je strana autorica uspjela izbjeći neke greške koje se ponavljaju u svim prijašnjim gramatikama hrvatskoga jezika čiji autori su bili izvorni govornici. Godinu dana kasnije objavljena gramatika na engleskom jeziku, koju je napisao Vinko Grubišić, na žalost ne samo da se nije uspjela izdici svojom kvalitetom naspram prijašnjih gramatika nego je pisana ispod svih minimalnih standarda koje gramatike moraju ispunjavati, pa stoga u svakom pogledu, uključujući i broj i težinu grešaka, daleko zaostaje za gramatikom Barbare Kunzmann-Müller.

U gramatici Vinka Grubišića često dolazi do izražaja autorovo nepoznavanje osnovnih stvari, kakve su npr. vrste riječi. Tako za negaciju *ne* autor navodi da je veznik (35), za veznik *kao što* tvrdi da je prilog (39), za prilog *duboko* u *sve je bilo duboko njeno* autor navodi da je pridjev (39–40). Za podebljane riječi u rečenici *Sve je tamo bilo duboko njeno, a ovdje je sve bilo strano, tuđe*, tvrdi da se mogu shvatiti bilo kao pridjevi bilo kao prilozima (39–

41), *no strano i tuđe* su nedvosmisleno pridjevi, a *duboko* je nedvosmisleno prilog. U krivu je i kad tvrdi da su te riječi prilozima zato što se odnose na glagol *je bilo* — jedina riječ koja je zaista prilog, *duboko*, prilog je zato što se odnosi na zamjenicu *njeno*, a ne na glagol. Izraze *osim (što)*, *čak (ako)*, *kao (što)* autor proglašava veznicima (151), ali da bi to mogao učiniti morao bi prvo maknuti zagrada jer upravo onaj dio tih izraza koji je autor stavio u zagradu jest veznik, dok *osim*, *čak*, *kao* sami nikada nisu veznici. Ni riječi *nakon* ni *umjesto* (188, 190) same nikada nisu veznici, nego veznik glasi *nakon što*, *umjesto da*, *umjesto što*. Dok jednim veznicima autor oduzima upravo onaj dio koji ih čini veznicima, drugim veznicima dodaje dijelove koji uopće ne pripadaju vezniku: tako u rečenici *Ne idem u školu, a već je osam sati* autor tvrdi da je veznik *a već* (190), ali veznik je samo *a*. Ni rečenice povezane veznicima ne imenuje ispravno: tako rečenice *Rekli su nam kako se nisu usudili ići u šumu*, *Rekli su nam da se nisu usudili ići u šumu* autor naziva atributnim rečenicama (189), ali to nisu atributne, nego objektne rečenice.

Sve gramatike, i domaće i strane, terminom *glagolski načini*, engl. *moods*, označavaju indikativ, kondicional, imperativ i optativ. Temeljno neznanje je pod taj termin uključiti infinitiv, participe i glagolske priloge, kako je učinio autor ove gramatike (95). Jednako temeljno neznanje je navesti da su kondicionali glagolska vremena, što je učinjeno na str. 101. Kondicionali nisu glagolska vremena, nego glagolski načini. Osnove jezičnog obrazovanja čini i poznavanje padeža, pa kako onda opravdati što autor gramatike upotrebu prijedloga *s(a)* s akuzativom oslikava primjerima *Bori se s vojnicima*, *Došao je u Ameriku s mnogim problemima* (*probmeim* piše u gramatici!) (139), a padež u tim primjerima uopće nije akuzativ, nego instrumental.

Brojne su greške učinjene u gramatici kad se opisuje glagolski vid. Za glagole *emigrirati*, *aterirati*, *alunirati* piše da imaju samo jedan vid, i to svršeni (130). Me-

đutim, to su dvovidni glagoli, koji mogu stajati i u okolini rezerviranoj za nesvršene glagole, npr. *Sada emigriram, Sada ateriram*, a mogu stajati i u okolini rezerviranoj za svršene glagole, npr. *Kad emigriram, javit ću vam se, Kad ateriram, javit ću vam se*. Jednako pogrešno se za glagole *jesti* i *pitati* tvrdi da su nesvršeni (131) jer i oni su dvovidni glagoli. Oba se mogu upotrijebiti i kao nesvršeni, *Sada jedem, Sada pitam*, i kao svršeni, *Kad jedem, oprat ću zube, Kad ga pitam, javit ću ti što mi je rekao. Za glagol proći u gramatici piše da je nesvršeni, a za glagol prolaziti da je svršeni* (132) — međutim, obrnuto je: *proći* je svršeni, *Kad sve prođe, javit ću vam se, a prolaziti* je nesvršeni, *Sada brzo prolazi vrijeme*. Nakon što je najavljeno da se glagol *trebati* često koristi bezlično, slijede primjeri *Treba mi ta knjiga, Trebala mi je ta knjiga* (135), ali u tim primjerima glagol pokazuje i lice i rod i broj subjekta, npr. *Trebaju mi te knjige, Trebali su mi podaci, Trebaš mi ti*. Glagolska vremena futur drugi i prezent autor oprimjeruje dvjema potpuno istim rečenicama, koje glase *ako ste to čuli* (191) — no glagolsko vrijeme u tim rečenicama nije ni futur drugi ni prezent, nego perfekt. Zbrka se nastavlja i dalje (191): kondicional je oprimjeren rečenicom *ako to budete znali*, koja uopće ne sadrži kondicional nego futur drugi; futur drugi je oprimjeren rečenicom *ako to znadnete*, koja uopće ne sadrži futur drugi nego prezent.

Na stranici 32 nalazi se tabela koja bi trebala prikazati kako izgledaju četiri naglaska u hrvatskom jeziku. No u njoj su naglasci potpuno izmiješani, dva naglaska čak nose istu oznaku, a pojavljuje se i oznaka koja uopće ne postoji. Ni za jedan naglasak nije ispravno napisano kako se on obilježava: za dugouzlazni piše da se označava (˘), međutim tako se označava dugosilazni naglasak, a dugouzlazni je (˘); za kratkosilazni i dugosilazni naglasak piše da se označavaju istom oznakom (˘), međutim ni kratkosilazni ni dugosilazni ne obilježavaju se tako, nego se kratkosilazni obilježava (˘) a dugosilazni (˘); za kratkouzlazni naglasak stoji oznaka koja

uopće ne postoji (˘) — postoji samo (˘) — međutim i ta oznaka bi bila netočna jer za kratkouzlazni naglasak služi oznaka (˘). U skladu s ovom potpunom zbrkom s naglascima stavljeni su na brojnim primjerima naglasci pogrešno, npr. *ujérnost* (18) umjesto *ujérnost, prijateljima* (35) umjesto *prijateljima*, ili se naglasak nedosljedno zaboravilo staviti, npr. *izmjenjívati* (19), *búdi ga!* (36).

Prikaz naglasaka nije jedina tabela u gramatici koja je potpuni promašaj. Jednako promašena je i tabela koja prikazuje klasifikaciju konsonanata (21): u njoj su kao eksplozivni frikativi navedeni *c, č, ć, đ, dž, z, ž* itd. iako dosad ni u jednoj gramatici nije spomenuta mogućnost postojanja eksplozivnih frikativa. Osim toga u svim gramatikama se *c, č, ć, đ, dž*, za razliku od *s, š, z, ž, h*, ubrajaju u afrikate, a ne u frikative. Među eksplozivnim frikativima u toj tabeli nalaze se čak i *l, lj, j*, koji ne samo da nisu eksplozivni i nisu frikativni nego bi morali biti uvršteni u zasebnu skupinu i kao sonanti. Pogrešno je u skupini velara *k, g, h* naveden *r*, koji nije velarni glas. Autor svojom tabelom podjele konsonanata odstupa čak i od samog sebe jer tabela je u potpunom neskladu s onom podjelom konsonanata koju daje netabelarno na str. 23.

Autorova tvrdnja da je posebnu pažnju u izgovoru potrebno posvetiti razlikovanju *č* i *ć* u kontradikciji je s njegovom tvrdnjom da ni mnogi izvorni govornici hrvatskog jezika ne razlikuju *č* i *ć* (16) — ako ni mnogi izvorni govornici ne razlikuju *č* i *ć*, zašto bi se stranci trebali truditi da savladaju tu razliku. Primjeri koje autor navodi kako bi pokazao da ponekad *č* i *ć* utječu na promjenu u značenju riječi samo pokazuju kako je teško naći takve primjere jer u gotovo svakom od njih i različiti akcent utječe na razliku u značenju, a da ne govorimo o kontekstu, koji onemogućava da se riječ shvati pogrešno bez obzira na izgovor *č* ili *ć*, npr. *müčenje zarobljenika* i *müčenje jaja, on üči* i *on može üći*. Jednaka situacija je i s *dž* i *đ*. Za oprimjerenje upotrebe *dž* nije trebalo uzeti riječi *oznadžba, ludžba* (17) jer one se ne

upotrebljavaju, a nije trebalo ni tvorbu tih riječi pogrešno opisati kao tvorbu pomoću sufiksa *-čba* jer sufiks je samo *-ba*. Kad autor tvrdi da *đ* nije frekventan u osnovi nego u tvorbenim morfemima, onda je u kontradikciji sa svojim primjerima jer oni svi sadrže *đ* u osnovi, a ne u tvorbenom morfemu, npr. *dak, dakon, đavao, andeo, riđ, lađa* (17). Ni upućivanje na točku 25 ako se želi više vidjeti o alternaciji *đ — d* nije razumljivo jer u toj točki nema nijedan primjer s alternacijom *đ — d*. Među vrstama riječi za koje kaže da se dekliniraju i imaju sedam padeža u jednini i sedam u množini autor (39) navodi i brojeve, međutim samo nekoliko brojeva ima takva svojstva, dok se velika većina brojeva uopće ne deklinira. Imenice srednjeg roda koje i nakon nepalatala imaju nastavak *-e* autor definira kao one koje završavaju na *-ce* ili *-šte* (42), zaboravljajući pritom niz drugih imenica koje ne završavaju na *-ce* ili *-šte* poput *more, rame, dijete, lane*. U tabeli nastavaka imenica srednjeg roda autor ističe da one nemaju nulti nastavak *-Ø*, a u primjerima ispod tabele jedine dvije imenice koje su srednjeg roda napisane su s nultim nastavkom *djevojčice -Ø, curčice -Ø* (42–43). Kontradikcija se nastavlja i dalje jer u opisu tih primjera autor kaže da imaju nastavak *-e*. Potpuno istu nedosljednost ponavlja i na str. 56, gdje tvrdi da imenice srednjeg roda u nominativu jednine imaju ili nastavak *-o* ili nastavak *-e*, a zatim tu tvrdnju oprimjeruje riječima u kojima je napisan nulti nastavak: *ime-Ø* i *tele-Ø*. Među primjerima imenica koje svojim nastavcima uvijek pokazuju množinu, npr. *naočal-e* (kao množina *žen-e*), *naočal-ama* (*žen-ama*), autor ističe i kolektivnu imenicu *živad* (44). No ta imenica svojim nastavcima uopće ne pokazuje množinu, nego jedninu, usp. *živad* (kao jednina *kost*), *govorim o živad-i* (kao jednina *o kost-i*, a ne kao množina *o kost-ima*). Za upotrebu nastavka *-i* u genitivu plurala, npr. *nekoliko olovk-i*, autor kaže da se gubi u suvremenom jeziku (61), međutim situacija je obrnuta: poznato je da se nastavak *-i* u genitivu plurala uopće nije koristio u starijem jeziku i da se on pojavio tek u novije vrijeme.

U navođenju padeža u kojima dolazi do palatalizacije i sibilizacije izostavljen je lokativ jednine ženskog roda te lokativ i instrumetal množine muškog roda (28). Kao zanimljivost autor ističe da u nekim posuđenicama dolazi i do palatalizacije i do sibilizacije, npr. *demagog, demagože, demagozi* (28), ali to nije trebao navoditi kao svojstvo vezano za posuđenice jer i u domaćim riječima jednako dolazi i do palatalizacije i do sibilizacije, npr. *suprug, supruže, supruzi*. Pogrešno je u opisu palatalizacije i sibilizacije navoditi da se *h* ponekad mijenja u *š* u svim licima prezenta i imperativa, npr. *puhati, pušem, pušu, puši* (29) jer ta promjena nema veze s palatalizacijom i sibilizacijom, nego se radi o sasvim drugoj promjeni, o jotovanju. Osim toga ta promjena ne događa se samo s *h* koje prelazi u *š* nego jotovanju podliježu konsonanti u čitavoj jednoj skupini glagola u prezentu i imperativu, npr. *vikati, vičem, viču, viči*. Tu skupinu glagola autor je zaboravio spomenuti i kada nabraja gdje se događa jotovanje (32). Za oslikavanje jotovanja kod *m*, koje je prikazano shematski »*m + j = mlj*« naveden je potpuno krivi primjer *mol+jen = moljen* (31), u kojem uopće nije jotiralo *m + j*, nego *l + j*, te rezultat nije *mlj*, nego *lj*. Ako je autor htio navesti primjer za jotovanje *m + j*, onda je trebao uzeti riječ poput *primiti: prim+jen = primljen*. Nije preporučljivo ni ispred primjera reći kako se jotovanje događa prvenstveno u kolektivnim imenicama, a zatim u prva dva od ukupno tri primjera staviti ne kolektivne, nego apstraktne imenice (32).

I u ovoj gramatici se pojavljuje nešto što se već može smatrati tendencijom u novijim gramatikama, i to tendencijom koju je potrebno prekinuti jer se ona sastoji u tome da se kao primjeri koriste riječi koje uopće ne služe sporazumijevanju. Kakve koristi će imati stranac ako nauči sljedeće riječi koje mu se nude u gramatici: *snabdjevača* (19), *sljedba* (19), *mljekulja* (20), *cvjetuša* (20), *ljepuša* (20), *rečem, reku* (28, 100), *čopek, čopeče, čopeci* (28), *pučina* (od *puk, mnoštvo*) (37), *brodi, noži, časi* (49), *žrec, žreci* (50), *djedi* (umjesto *djedo-*

vi), *kuti* (umjesto *kutevi*), *miši* (umjesto *miševi*), *zeti* (umjesto *zetovi*), *muži* (umjesto *muževi*) (50), *kojekoliki* (76), *plijem* (98), *tuknuti* (100), *hotijah, hotijasmo, hoćah, hoćasmo, htijah, htijasmo* (105), *bio bih bio, bila bih bila* (120), *ponamigivati se* (127), *raspiti se, raspijati se* (128), *veljaše, veljahu* (136), *mirazača* (158), *grle* (162), *znađahu* (179), *čekati, čihati* (208), *gnjesti* (210). Ponekad izvorni govornici hrvatskog jezika mogu tek na osnovi poznavanja engleske riječi odgonetnuti što znači hrvatska riječ. Općenito će čitateljima koji nisu ruralnog porijekla biti otežano razumijevanje većeg broja riječi u primjerima, a upravo takvi čitatelji, urbani i mladi, čine daleko najbrojniji dio potencijalnih korisnika ove gramatike. Kad se u gramatici već navode i riječi koje ne pripadaju neutralnom stilu, onda je neophodno za njih napomenuti da nisu neutralne, a autor to nije učinio ni za svoje primjere poput *odčeretati* (23), *ljut sa značenjem 'stijena, litica'* (engl. *rock*) (63), *bio sa značenjem 'bijele boje'* (83), *očikati* (97), *zvizgov* (157), *sestrana* (158), *Perinica, Ivinica* (159), *plavka sa značenjem 'žena plave kose'* (159), *brale* (163), *baktati se, blebetati* (207).

Osim toga krivo se u gramatici tvrdi da je osim *zakašnjenje* pravilno i *zakasnjenje* (24), da je osim *zaposlenje* pravilno i *zapošljenje* (24), da se *odcijepiti* reducira u pismu u *ocijepiti* (24), *odćurlikati* u *oćurlikati* (24), da množina od *dojam* nije samo *dojmovi* nego i *dojmi* (51), od *sajam* ne samo *sajmovi* nego i *sajmi*, od *zajam* ne samo *zajmovi* nego i *zajmi* (52), da se osim množine *orlova* može reći i množina *orala* (54), da se osim *nekoliko mladosti* može reći i *nekoliko mladostiju* (64), da osim *oko četiri sata* može i *okolo četiri sata* (138), da osim *protiv nas* može i *protu nas* (139), da se kaže *pozdravite ih sviju* umjesto *sve* (173), da se naredba *nemoj to nikada više reći* kaže *ne reće ti to nikada više* (178), da je umjesto rečenice *naše vojskovođe su veoma hrabre* ispravna i rečenica *naši vojskovođe su veoma hrabre* (197), da je umjesto rečenice *izvorsna momčad Croatia je pobijedila Rijeku* ispravna i rečenica *izvorsna momčad Croatia su pobijedili Rijeku* (196).

Autor pogrešno određuje rod imenica *glad* i *večer* kao muški (42) — i *glad* i *večer* imaju ženski gramatički rod i ne mogu se deklinirati kao imenice muškog roda, usp. *nema muškarc-a, nema *glad-a, nema *večer-a*. Neispravno navodi oblik *s ocom* (51) — on mora glasiti *s ocem*. Kad bi autorova tvrdnja da imenica *mjesec* nema množinu kad znači nebesko tijelo bila točna (53), onda se ne bi mogle napraviti rečenice poput *Saturn ima pet mjesečeva*. Množinski oblik riječi *tijelo* koji glasi *tijela* nije vezan samo za *nebeska tijela* kako krivo tvrdi autor (57), nego se koristi i za *ljudska tijela*. Očito je da autor nije svjestan da zamjenica *svašta* tako glasi, a ne *svašto* — on je svaki puta navodi samo u obliku *svašto* (67, 76, 77, 78). Jednako je i sa zamjenicom *koješta*, koju autor navodi u obliku *koješto* (67). Nije svjestan ni da glavni broj 600 glasi *šesto*, a redni broj 600. *šestoti* — on ih piše *šeststo* i *šeststoti* (89, 91).

U gramatici ima i pogrešnih prijevoda na engleski jezik, npr. da je *prijateljica* 'girl friend', što znači 'nećija djevojka', no *prijateljica* je samo 'friend, fem.' Ima i brojnih tiskarskih grešaka u engleskim riječima, npr. *stongest* (25) umjesto *strongest*, *examples* (46) umjesto *examplis*, *howeever* (53) umjesto *however*, i ne samo u engleskim riječima, npr. umjesto *jaje-Ø* piše *jaje-a* (57), umjesto *ugovarati* piše *igovarati* (129). Ima i pogrešnih prijevoda s engleskog na hrvatski jezik: tako npr. iako engl. *shortsighted* znači 'kratkovidan', prevedeno je u gramatici kao *nedalekovidan* (84). O razlici između izgovora u engleskom i u hrvatskom (15) nije rečeno važno svojstvo da se svi konsonanti i svi vokali u hrvatskom za razliku od engleskog jasno izgovaraju bez obzira na to da li stoje u naglašenom ili nenaglašenom slogu.

Prikazujući deklinacije posuđenica autor među imenicama *renome, foaje, taksi* itd. navodi i *embrio* zaboravljajući napomenuti da postoji bitna razlika u deklinaciji te riječi naspram drugih navedenih (55). Naime, dok se imenicama poput *renome* nastavak dodaje kao cjelini, npr. *renome-a*,

renome-u, kod imenice *embrio* prvo se odbija nominativni nastavak *-o*, *embri-o*, i na tako dobivenu osnovu dodaje se *j* pa tek zatim nastavak, *embri-j-a*, *embri-j-u*. Nije svrsishodno prikazivati deklinaciju imenice *pogibao* i govoriti o *velikoj pogibli* (65) kad se ne koriste oblici te imenice, nego oblici imenice *pogibelj*, npr. *izložili su se velikoj pogibelji*. U opisu tvorbe riječi autor ovako analizira morfološki sastav: *škol-ova-ti*, *škol-ova-nje* (153) — nije jasno kako je onda na istoj stranici dobio sastav morfema *škol-o-van*. Među fonemima koji ne utječu na zvučnost/bezvučnost glasa ispred njih zaboravilo se navesti *l* (22). Od triju primjera koji bi trebali oslikati da se jednačenje po zvučnosti/bezvučnosti ponekad ne događa prikazuje to samo prvi, u kojem zvučno *d* ostaje zvučno *d*, a bezvučno *s* ostaje bezvučno *s*, *gradski*, dok se u drugom i trećem primjeru i nema što jednačiti po zvučnosti/bezvučnosti kad su oba glasa bezvučna, i *t* i *s*, *brat-ski*, *brat-stvo* (22).

Osim što bi rečenica da se *r* može smatrati bilo konsonantom bilo vokalom (11) postala ispravnija kad bi se preoblikovala u tvrdnju da *r* poput vokala može biti nosilac sloga, još nužnije bi bilo ispraviti primjer kojim autor oslikava vokalsku upotrebu *r*, *On satr to*, (16) jer taj primjer je potpuno neprihvatljiv. U gramatičkom opisu riječi *ojađeno srce*, *cijeli život* trebalo bi navedesti jedninu (40). Nakon što je znakom * obilježen nulti nastavak na riječi *prozor**, nije jasno zašto isti znak stoji na susjednoj riječi *novinara** (46) kad ta riječ nema nulti nastavak, nego ima nastavak *-a*. Za prikaz hrvatskih pisanih slova nije se moralo uzeti neko tako stilizirano pismo u kojem se npr. uopće ne vidi razlika između velikog pisanog *t* i velikog pisanog *i* i u kojem je npr. veliko pisano *f* neprepoznatljivo (13). Iako se u svim domaćim gramatikama i pravopisima navodi da vlastita imena ne podliježu glasovnim promjenama, autor ove gramatike smatra da i u vlastitim imenima dolazi do glasovnih promjena te da se osim *seki Dubravki* kaže i *seki Dubravci*, osim *Milki* da se kaže i *Milci* (60).

U gramatici je navedeno da se negirani perfekt tvori pomoću čestice *li*, što opovrgavaju već i sami autorovi primjeri: *nisam čitao*, *nisi čitao* (116). S druge strane za upitni perfekt je propušteno reći da se tvori pomoću čestice *li*, a on se tako tvori: *jesam li čitao*, *jesi li čitao*. Tvorba pluskvamperfekta je opisana potpuno pogrešno: prema definiciji u gramatici on se tvori od perfekta i od participa aktiva pomoćnog glagola *biti* (118). Međutim on se tvori od perfekta *pomoćnog glagola biti* i od participa aktiva *glavnog glagola*, a ne pomoćnog glagola *biti*. Na tri stranice u gramatici opširno su prikazivani oblici pasiva svih glagolskih vremena, među njima čak i takvi koji imaju sumnjivu upotrebnu vrijednost, poput pasiva pluskvamperfekta *bijah bio čitan*, *bijaše bio čitan* (121–124), a nije prikazan najnormalniji oblik pasiva perfekta *bio je čitan*. Lako se može nastaviti nizati propuste u gramatici koji ukazuju na nemaran pristup: u tabeli deklinacije ličnih zamjenica zaboravilo se navesti oblik *ga* u genitivu jednine muškog i srednjeg roda (68); u nabranjanju raznih skupina zamjenica stavljane su tri točke ako nisu navedene sve zamjenice, no ipak su kod upitno-relativnih zamjenica izostale tri točke iako nisu navedene sve takve zamjenice (67); u tekstu na str. 70 obilježena je prva bilješka jednom zvjezdicom, druga dvjema zvjezdicama, a sadržaj bilježaka ispod teksta je zamijenjen pa se tako ono što je tamo obilježeno jednom zvjezdicom odnosi na ono što je u tekstu obilježeno dvjema zvjezdicama i obrnuto; zaboravilo se u tabeli deklinacije posvojnih zamjenica navesti oblike *mom*, *mome selu* za dativ i lokativ srednjeg roda jednine iako ih se navelo za muški rod (70); broj 324 izražen riječima napisan je u gramatici i na hrvatskom i na engleskom kao 344 (88).

Kad ističe da bilo prvi bilo drugi dio u *ije* može biti naglašen, npr. *brijeg* ili *brijég* (34), autor zaboravlja napomenuti da se radi samo o dvjema različitim konvencijama bilježenja naglaska na *ije* i da to uopće ne utječe na samo ostvarivanje naglaska, on se u standardnom jeziku ostva-

ruje jednako bilo da je obilježen na *i* kao *brījēg* ili na *e* kao *brijēg*. Pravilo da zadnji slog u riječi u principu ne može nositi naglasak nije potrebno vezivati samo za dvosložne riječi, kako je učinio autor (34), jer to pravilo vrijedi za sve višesložne riječi u hrvatskom jeziku, bez obzira na to da li imaju dva, tri, četiri ili više slogova. Pogrešno je navedeno da naglasak prelazi na *o* u primjeru *Ne znam ò čemu govorite* (35) jer naglasak ostaje na *čemu* i rečenica glasi *Ne znam o čemu govorite*.

Deklinaciju *troji učenici, trojih učenika* (93) nije bilo potrebno navoditi jer u praksi se razlika u tipovima učenika (engl. *three kinds of*) neće izraziti pomoću *troji, trojih*, nego pomoću izraza *tri tipa učenika*. Netočno je tvrditi da u nizu razlomaka *jedna trećina, jedna četvrtina, jedna petina* itd. iznimku predstavlja nepostojanje izraza *jedna polovina*, umjesto kojeg se, prema autorovima riječima, kaže *jedna polovica* (93–94). Među tim razlomcima nema iznimaka: svi oni, uključujući i riječ *polovina*, završavaju na *-ina*. Autorova tvrdnja da radnja izražena aoristom mora biti završena prije nego što se o njoj govori nije istinita (103) — dokaz tome je česta upotreba aorista za najavljuvanje odlaska koji će tek uslijediti, a nije završen prije nego što se o njemu govori, npr. *Odosmo mi!*

Na kraju gramatike nalazi se na osam stranica rječnik težih glagola, na koji je već u predgovoru skrenuta pažnja kao na posebnu kvalitetu gramatike. No, šteta je što opis glagola u tom rječniku ne sadrži podatak o svršenom ili nesvršenom vidu glagola jer taj podatak je jako važan — i sama mogućnost upotrebe glagola u prezentu ovisi o njegovom svršenom ili nesvršenom vidu. Ni na snalaženje čitatelja u gramatici, na njegovu potrebu da ciljano i brzo nađe određene teme, nije se mislilo. Sadržaj i registar neće čitatelju u tome biti od neke pomoći jer su prekratki, prešturi i preslabo raščlanjeni, tako da je nemoguće pomoću njih naći gdje se u gramatici govori npr. o negaciji ili o upitnim rečenicama, a kamoli o pojedinim riječima, npr. o vezniku *da*. Popis literature koja je korištena za pisanje gramatike, naveden na nepunoj

stranici, svodi se uglavnom na djela Stjepana Babića. No, u prevladavanju grešaka autoru bi svakako pomoglo da nije svoju literaturu tako ograničio, nego da se poslužio i npr. gramatikom Waylesa Brownea, uglednog američkog slavista koji je niz godina proveo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje se dobro upoznao s gramatičkom strukturom hrvatskog jezika, i čija gramatika je također objavljena na engleskom jeziku u *The Slavonic Languages*, B. Comrie i G. Corbett (ur.), Routledge, London — New York, 1993, str. 306–387.

Prigovori gramatici Vinka Grubišića *Croatian Grammar* i greške koje se u njoj pojavljuju mogli bi se nastaviti nizati i dalje. No već ovo što je dosad rečeno dovoljan je pokazatelj da ju je pisao netko tko ima potpuno laička znanja o jeziku. Možemo dozvoliti svakome da ima pravo napisati gramatiku hrvatskog jezika i da ima pravo svoj rukopis poslati nekom izdavaču, ali kako je moguće da odabrani recenzent, redovni sveučilišni profesor Josip Silić, ne upozori na potpunu nekompetentnost autora gramatike i da svojim potpisom omogućiti tiskanje takve knjige? Svaki recenzent je suautor knjige koju recenzira. On je jednako odgovoran za knjigu koju recenzira kao i autor koji ju je napisao — u ovom slučaju potpuno su zakazali i jedan i drugi.

SNJEŽANA KORDIĆ